

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 09-3837 מ.י. לשכת הבריאות המחוזית-ירושלים נ' מנסור ואח'

בפני כב' השופט יצחק שמעוני, שופט בכיר

בעניין: מדינת ישראל
משרד הבריאות
ע"י ב"כ עוה"ד חגית זוננפלד-אלרואי
ויובל קידר

המאשימה

נגד

1. עבד מנסור
2. ירקות צרעה בע"מ
3. משה יפרח
4. מן אניני הירקות בע"מ
ע"י ב"כ עוה"ד גיל דרור

הנאשמים

הכרעת דין

כתב האישום

1. נאשם 1 הינו הבעלים של החברה נאשמת 2, ומעבד כ-700 דונם שטח חקלאי בעמק שורק המצוי בין נ.צ. 192252/632078, נ.צ. 192252/631852, נ.צ. 193851/630338 ו-נ.צ. 194042/630535 (להלן: **השטח**).
- נאשם 3 הינו הבעלים של החברה הנאשמת 4, ובמסגרת זו עיבד בשנת 2008 את השטח בשיתוף עם נאשמים 1 ו-2. הנאשמת 4 שילמה עבור הקולחים ושיווקה את הגידולים. קיבוץ צרעה (להלן: **הקיבוץ**) הקים מיתקן לטיפול שלישוני בקולחים (להלן: **המתקן**) והיא מספק קולחים שלישוניים לנאשמים 1-4.
2. בשנים 2006-2007 השקו הנאשמים 1 ו-2 ירקות שגידלו בשטח בקולחים שלישוניים מהמתקן בהיתר שנתי ממהנדסת המחוז. תוקף ההיתר לשנת 2007 פג ביום 31.12.2007. מראשית שנת 2008 ועד יום 31.7.08 גידלו הנאשמים 1-4 ירקות נאכלים חי מסוג עגבניות, קישואים, לפלפל וסוגי ירקות נוספים (להלן: **הירקות**) בשטח והשקו אותם בקולחים ללא היתר.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 3837-09 מ.י. לשכת הבריאות המחוזית-ירושלים נ' מנסור ואח'

3. ביום 25.5.08 התקבלה בלשכת הבריאות המחוזית ירושלים בקשתו של נאשם 1 להיתר השקיה בקולחים של 540 דונם מתוך השטח. מתחילת שנת 2008 ועד יום 31.7.08 נמצאו ליקויים שונים במתקן. לפיכך, לא ניתן לנאשם 1 היתר כפי שביקש. ביום 31.7.08 לאחר שנמצא כי איכות הקולחים שהפיק המתקן השתפרה והיא עומדת בתנאים של משרד הבריאות ניתן ההיתר המבוקש להשקיית ירקות הנאכלים חי בתנאים המפורטים בו.
- במהלך חודש אוגוסט 2008 מצא פקח איכות המים ברשות הטבע והגנים בשירות משרד הבריאות ברק שחם (להלן: **הפקח ברק**) כי איכות הקולחים שוב אינה עומדת בקריטריונים. ב-08.9.08 נשלח מכתב התראה לנאשמים על כוונת מהנדסת המחוז לבריאות לבטל את ההיתר לשנת 2008 בשל החריגות.
- בנוסף, ביום 12.9.08 מצא הפקח ברק עדויות לחיבורי כלאיים בין צנרת הקולחים השניוניים לבין צנרת הקולחים השלישוניים בשטח, ממנה הושקו 170 דונם נוספים של ירקות, בהם ירקות הנאכלים חי. קולחים שניוניים אינם מותרים כלל להשקיית ירקות הנאכלים חי. לאור זאת, בקשתו של נאשם 1 מיום 02.9.08 להיתר השקיה לשטח זה, נדחתה ביום 15.9.08.
- ביום 17.9.08 נערך לנאשמים 1 ו-3 שימוע בו הוזהרו מפני השקיה ללא היתר או בניגוד לתנאיו ומפני שיווק היבולים שהושקו ללא היתר ובניגוד לתנאיו.
- במהלך חודשים אוקטובר נובמבר 2008 נערכו בקרות תכופות של המיתקן ושל איכות הקולחים המסופקים לשטח ונמצאו ליקויים וחריגות מהנדרש בקריטריונים.
- ב-19.11.08 נשלחה לנאשם 1 בדואר רשום הודעה על ביטול ההיתר שניתן. למרות כל האמור המשיכו הנאשמים 1-4 להשקות ולשווק את הירקות במהלך שנת 2008, ולמרות שנמסר להם, גם בשימועים שנערכו לנאשם 3 ב-16.12.08 ולנאשם 1 ב-28.01.09, כי איכות הקולחים שבהם הם משקים את הירקות אינה עומדת בקריטריונים של משרד הבריאות.
4. במעשיהם השקו הנאשמים 1-4 גידולים חקלאיים בקולחים ללא הסכמת המנהל ובניגוד לתנאים כנדרש על פי הכללים שנקבעו בחוק.
- לפיכך, לנאשמים מיוחסות עבירות של השקיית גידולים חקלאיים ללא היתר ובניגוד לתנאיו – עבירה לפי פקודת בריאות העם 1940, סעיפים 65א' ו-71, וכללי בריאות העם (טיהור מי שופכין המיועדים להשקיה התשמ"א – 1981 סעיפים 2, ו-6).
- תשובת הנאשמים לאישום ויריעת המחלוקת**
5. בפתח תשובתם לכתב האישום כפרו הנאשמים בכל המיוחס להם בכתב האישום. הנאשמים טענו, כי כלל לא גידלו ירקות בשטחים.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 3837-09 מ.י. לשכת הבריאות המחוזית-ירושלים נ' מנסור ואח'

בהמשך, התייחסו הנאשמים באופן פרטני יותר למיוחס להם בכתב האישום והודו כי בוצעה השקיית גידולים חקלאים אך לא בשטחים המצוינים בכתב האישום. לטענתם, ההשקיה אינה מחויבת בהיתר והאיכויות המתוארות אינן מציגות את איכות המים שהייתה בפועל. עוד טענו, כי יחוס הנאשמים לתאגידים ואחריותם בתאגידים לא היה רלוונטי למועדים המתוארים בכתב האישום.

אם כן, יריעת המחלוקת הינה רחבה ביותר ומתייחסת הן למיקום השטחים החקלאים, איכויות המים והן היותם של חלק מהנאשמים בעלי החברה במועדים הרלוונטיים.

ראיות המאשימה

6. מטעם המאשימה העידו פקחי איכות מים ברק שחם ויאיר מולאי, טליה שוסברגר מהנדסת מחוזית לבריאות הסביבה, זוהר הוברמן מנהלת מעבדה לבריאות הציבור, אורי שמר מנהל עסקים קיבוץ צרעה, יהושע כרמלי מהמרכז למיפוי ישראל, רמי אוזינסקי אחראי תחום המים בקיבוץ צרעה וישראל מיטרני חשב קיבוץ צרעה. תמצית עדותם מובאת להלן:

א. אורי שמר – מנהל עסקים בקיבוץ צרעה

בשנת 2008 היה מרכז משק בצרעה. סיפר כי קיבוץ צרעה היה הבעלים והאחראים על ניהול ותפעול של מתקן לטיהור של מי שופכין בהפיכתם למי קולחים ומים שלישוניים. באותה התקופה מתקן המים של הקיבוץ סיפק מים להשקיית הגידולים החקלאיים של הנאשמים. לדבריו, באותה עת במתקן היו מספר בעיות. אחת הבעיות הייתה כי המים המופקים במתקן היו מזוהמים ולא עמדו בסטנדרט הנדרש להשקיית ירקות.

ב. ברק שחם – פקח איכות

ברק העיד, כי באותה התקופה עבד כפקח איכות מים בשטח החקלאי והכיר את הנאשמים. הוא ביקר בשטח עשרות פעמים והכיר את החלקות שעיבדו הנאשמים וידע כי הן שייכות להם, כל זאת מהיכרותו ארוכת טווח עם השטח ובעזרת מכשיר ניווט לוויני. בנוסף, העיד כי מכיר חלקות אלו גם מבקשות להיתרי השקיה שהוגשו לגביהן בעבר. ברק העיד כי היה פעמים רבות בשטח, סייע לנאשמים להגיש בקשה להיתר לשנת 2008, ביצע בדיקות מים במתקן של צרעה, ואף נכח בוועדות שימוע שנערכו לנאשמים. כן העיד, כי ראה את גידולי הירקות בשטחי הנאשמים וידע מבדיקה בשטח, כי הנאשמים השקו שדות אלו. עוד תיאר, כיצד התעורר חשדו כי הנאשמים עשו חיבורי כלאיים בצינורות ההשקיה והשקו שטחים בהם גדלים ירקות הנאכלים חי במי קולחים שניוניים בניגוד להיתר.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 3837-09 מ.י. לשכת הבריאות המחוזית-ירושלים נ' מנסור ואח'

עוד הוגשו באמצעותו ראיות שונות ביניהן בדיקות שערך בשטח, דיווח למהנדסת מחוזית בלשכת הבריאות-טליה שוסברגר, יומן שטח שניהל בעת ביקוריו בשטח ועוד.

ג. זוהר הוברמן-משרד הבריאות

מנהלת מעבדה לבריאות הציבור במשרד הבריאות, אליה הובאו דגימות מים הנאספות בשטח. היא העידה על שיטות הבחינה הנערכות לדגימות מים המובאות מהשטח והסבירה את הממצאים מבדיקות המים במתקן של קיבוץ.

ד. יאיר מולאי- פקח מחליף

פקח איכות מים במחוז מרכז ומחליף את הפקח ברק בהעדרו. מעדותו עולה, כי היה בשטח של הנאשמים עם הפקח ברק בשעות היום טרם בדיקות שערך שם בעצמו, וכך הכיר את השטח. כאשר ברק היה במילואים, הוא ערך בדיקות בשטחים של הנאשמים. בנוסף העיד, כי מכיר היטב את השטח גם מעבר לעבודתו וכי מזהה את השטח במפה, לכן הוא בטוח כי ערך את הבדיקות בשטח של הנאשמים. עוד העיד, כי בעת בדיקותיו נמצאו חריגות בנתונים אותם העביר לגורמים המטפלים בכך בלשכת הבריאות.

ה. רמי רוזינסקי- אחראי תחום המים בקיבוץ

עד זה מכיר היטב את הנאשמים 1 ו-3 מזה כמה שנים. הנאשמים הינם לקוחות של הקיבוץ אשר מספק לנאשמים מים להשקיית שטחי ירקות. לדבריו, המים המסופקים לנאשמים מגיעים מהמתקן, וכשהנאשמים צריכים השקיה הם מתקשרים אליו והוא מפעיל את המתקן. ההשקיה מתבצעת לרוב בעונת ההשקיה, בחודשים החמים של השנה, הדבר אינו קבוע ויכול להשתנות כל שנה. העד סיפר, כי הוא מכיר את נאשם 3 משנת 2008 שנת השמיטה. הוא הגיע כשותף בגידול ירקות והיה הרבה בשטח "הגיע הרבה, היה פעלתן" (ר' עמ' 33 ש' 5). העד סיפר רבות על המתקן, אופן הפעלתו, שמירת נתונים של המתקן והעברתם למשרד הבריאות. עוד העיד, כי מי קולחים שלישוניים מהמתקן להשקיית ירקות מסופקים רק לנאשמים ומסר, כי בעבר היו הרבה בעיות תפעוליות עם המתקן שנפתרו לדבריו בשנת 2008 או בתחילת שנת 2009.

ו. טליה שוסברגר- מהנדסת תברואה מחוזית לבריאות הסביבה בלשכת הבריאות ירושלים

עדה זו העידה על אופן ההסדרה של השקיה במי קולחים ועל אופן קבלת היתרים לכך. במשרד הבריאות היא התמקדה והסבירה על החשיבות כי מי הקולחים יעברו את הסינון הנדרש על מנת לעמוד בקריטריונים המאפשרים להשקות במים אלו ירקות. עוד הסבירה, כי מי שמקבל היתר השקיה מחויב לתנאים של היתר זה. במקרה של הנאשמים, ההיתר מותנה בתנאים קפדניים לעניין תחזוקת המתקן ואיכות מי הקולחים. היא ידעה לספר על השטחים השייכים לנאשמים לגביהם הוגשו בקשות להיתר השקיה בקולחים. לעניין השתלשלות

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 3837-09 מ.י. לשכת הבריאות המחוזית-ירושלים נ' מנסור ואח'

העניינים הרלוונטית לעובדות כתב האישום סיפרה, כי הבקשה להיתר השקיה בשנת 2008 הוגשה על ידי נאשם 1 ב-25.5 אולם אושרה רק ב-31.7 לאחר שהחריגות שהיו במתקן טופלו על ידי קיבוץ. לאחר קבלת ההיתר נערכו בדיקות במתקן ונמצאו חריגות רבות במתקן של הקיבוץ. לפיכך, הוצאה לנאשמים התראה לפני ביטול ההיתר והנאשמים הוזמנו לשימוע. במהלך מספר שימועים שנערכו לנאשמים, בהם הופיעו גם נאשם 1 וגם נאשם 3. הוזהרו לבל יפעלו בניגוד להיתר או ללא היתר. הנאשמים הודו כי השקו במי קולחים שלישוניים גם בעת שלא היה היתר וגם לאחר שההיתר בוטל וטענו שהמתקן שייך לקיבוץ והם לא אחראים עליו או לחריגות שבו וזו אחריותו של הקיבוץ.

לאורך כל עדותה חזרה העדה וציינה כי רוב רובן של החריגות היו במתקן השייך לקיבוץ אך הנאשמים מחויבים לתקינותו מתוקף תנאי ההיתר. עוד אישרה כי תפקידם של הנאשמים היה לדרוש מהספק שלהם לעמוד בסטנדרטים שנקבעו. בחקירה הנגדית אף הוסיפה, כי לנאשמים לא ניתנו הנחיות להפעלת המתקן וכן לא הוטל עליהם לדגום מהמתקן. לגבי השטח שאושר לנאשמים בהיתר, אמרה כי לבקשה לא צורפה מפה כפי שנדרש, אך בעת מתן ההיתר היא מסתמכת על הפקחים בשטח שמדובר באותם שטחים בהתאם למפות שהוגשו בעבר.

ז. ישראל מיטרני- חשב הקיבוץ

העד שימש כחשב הקיבוץ בתקופה הרלוונטית, הוא הכיר את הנאשמים וידע לספר כי המתקן סיפק מים לשטחים של הנאשמים. לדבריו הוא לא הפיק את החשבוניות שהוצאו לנאשמים בגין שימוש במים המופקים מהמתקן, אלא אחד מעובדיו שהיה אחראי לתחום זה, הפיק חשבוניות בהתאם לצריכת המים מהמתקן. יצוין, כי העד לא היה בקיא באופן תפעולו של המתקן, לא מעבר לרמה בסיסית ולא במדידת כמות המים. הדיווח על כמות המים שנצרכה הועברה לאחד מעובדיו על ידי רמי אוזינסקי. עוד העיד, כי אינו יודע אם החשבוניות שולמו בפועל כיוון שהחשבוניות עצמן אינן מעידות על כך.

ח. יהושוע כרמלי- המודד המחוזי, מהמרכז למיפוי ישראל

הציג בפני בית המשפט תעודה מוסדית, מפת האזור וסימן על גביה את השטח המדובר (מוצג ת/34 ו-35).

ראיות ההגנה

7. הנאשמים בחרו שלא להעיד בהתאם לזכות השמורה להם לפי סעיף 162(א)(2) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982.

ב"כ הנאשמים הגיש בהסכמה חוות דעתו של המומחה יריב כסיף, מודד מוסמך ומהנדס גיאודזיה (מוצג נ/1), לעניין אי התאמת המפות המראות את שטחי הגידול של הנאשמים. אחת

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 3837-09 מ.י. לשכת הבריאות המחוזית-ירושלים נ' מנסור ואח'

המפות הינה ת/34 אשר הוגשה על ידי המאשימה, בעוד המפה השנייה אינה נכללת במוצגים אשר הוגשו לבית המשפט, והופקה באופן עצמאי על ידי הפקח ברק והוצגה במהלך עדותו. לפי חוות הדעת, שתי המפות אינן מאותו מקור וכן לא ניתן לקבוע כי שתי המפות הן העתק ומקור האחת כלפי השנייה.

עוד הגיש ב"כ הנאשמים מסמכים של העברת בעלות בנאשמת 4 לידי נאשם 1 ביום 5.9.07 והעברת נאשמת 4 בחזרה לידי נאשם 3 ביום 4.2.09, אשר הוגשו לרשם החברות. מלבד חוות דעת זו ומסמכי העברת הבעלות, הנאשמים לא הביאו אף לא ראיה אחת היכולה לשפוך אור על האירועים המתוארים בכתב האישום או להפריך את ראיות התביעה. כל הטענות שנטענו על ידי בא כוחם של הנאשמים הועלו ונטענו רק במהלך הסיכומים.

דיון והכרעה

8. כאמור, כתב האישום מייחס לנאשמים עבירות השקיית ירקות הנאכלים חי במי קולחים ללא היתר ובניגוד להיתר.

כתב האישום מייחס לנאשמים עבירות חמורות שאין להקל בהן ראש כלל ועיקר. השקיית ירקות הנאכלים חי במי קולחים שלא עברו את הסינון הדרוש, קרי מים מזוהמים, הינו מעשה חמור ופסול והשפעתו על בריאות הציבור עלולה להיות ישירה וקשה.

את המעשים המיוחסים לנאשמים בכתב האישום יש לחלק לשתי עבירות שונות; האחת - השקיית גידולים חקלאיים, ירקות, במי קולחים ללא היתר, השנייה - לאחר מתן ההיתר, השקיית הגידולים בניגוד לתנאיו של ההיתר.

בטרם נדון בגוף העבירות, לאור תשובת הנאשמים, נדון הן בייחוס הנאשמים לתאגידים והן בהגדרת השטח בו נטען כי בוצעו העבירות.

ייחוס הנאשמים לתאגידים

9. בתשובה לכתב האישום, כפרו הנאשמים באופן כללי בלבד לעניין ייחוסם לתאגידים, אולם

בפועל, בעת הבאת הראיות וכן בסיכומים עלתה רק טענה לעניין ייחוסה של נאשמת 4 לנאשם 3 ולא נטען דבר לגבי נאשמים 1 ו-2. על כן המסקנה היא, כי אין טענה לייחוס נאשם 1 לנאשמת 2 ולכן אדון בהרחבה רק בשאלת היותו של נאשם 3 בעליה של נאשמת 4.

לגבי נאשמים 1 ו-2 רק אומר, כי המאשימה הציגה בפני בית המשפט ראיות שונות – (ת/29, ת/25, ת/28, ת/30, ת/31, ת/32) אשר מראות באופן שאינו משתמע לשתי פנים כי נאשם 1 ונאשמת 2 פועלים כגוף אחד מול משרד הבריאות בבקשה לקבלת היתר ההשקיה. לאור האמור, ולנוכח אי התייחסות לנושא זה בסיכומיו של ב"כ הנאשמים לא מצאתי צורך בכך ואני קובע כי הוכח בפני כי נאשם 1 הינו הבעלים של נאשמת 2.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 3837-09 מ.י. לשכת הבריאות המחוזית-ירושלים נ' מנסור ואח'

10. לעניין ייחוסה של נאשמת 4 לנאשם 3 – ב"כ הנאשמים טען כי בתקופה הרלוונטית לכתב האישום הבעלות בנאשמת 4 "מן אניני הירקות בע"מ" הועברה לנאשם 1 בשל היותה אותה שנה, שנת שמיטה, ונאשם 3 כאדם דתי לא רצה ולא יכל מבחינה הלכתית לעבד את האדמה. כראיה לכך הגיש ב"כ הנאשמים מסמכים של העברת בעלות בנאשמת 4 שאף הוגשו לרישום ברשם החברות (ר' נ/2) לפיכך נטען, כי נאשם 3 אינו בעליה של נאשמת 4 וכתב האישום אינו רלוונטי לגביו ולכן יש לזכותו בשל כך.

מנגד טענה המאשימה, כי אמנם העברת הבעלות בנאשמת 4 לידי נאשם 1 הייתה פיקטיבית מכיוון שבאותה השנה חלה שנת שמיטה, ובאופן מהותי נאשם 3 נשאר בעליה של נאשמת 4 והיה מעורב כל אותה עת בניהולה וכל דבר בחברה נעשה על דעתו. במהלך פרשת התביעה, המאשימה הגישה ראיות שונות המצביעות כי העברת הבעלות הייתה למראית עין בלבד ללא תוכן מהותי לכך, וכי העברת הבעלות ברשם החברות נעשתה באופן פיקטיבי, רק לאחר החרפת ההליכים המנהליים נגד הנאשמים, בהבנתם כי הם עומדים בפני כתב אישום. להוכחת טענה זו הסתמכה המאשימה, בין היתר, על הראיות הבאות:

א. עדות הפקח ברק לפיה פגש בנאשמים 1 ו-3 עשרות פעמים בשטח (ר' עמ' 7 ש' 22-23), סיפר כי נאשם 3 בעצמו הצביע בפניו בשטח על השטחים לגביהם הם מבקשים את היתר ההשקיה (ר' עמ' 12 ש' 11-12). כך העיד גם רוזינסקי שסיפר כי ראה את נאשם 3 פעמים רבות בשטח **"הגיע הרבה, היה פעלתן"** (ר' עמ' 33 ש' 5).

ב. נאשם 3 התייצב בעצמו לשתי ישיבות שימוע וטען את טענותיו, הראשונה ביום 17.9.08 והשנייה ביום 16.12.08, כפי שהעידה טליה שוסברגר. לא ניתן לטעות ולחשוב כי אין בכך כדי להעיד על מעורבותו בגידול הירקות בשטחים, לאור דבריה של שוסברגר שנאשם 3 הסביר את מעשיו, טען טענות שונות ואף אמר אמירות מפורשות כגון **"הוא אמר שהוא התחיל להשקות את השטח...."** (ר' עמ' 51 ש' 28-29).

ג. עדות טליה שוסברגר לפיה במהלך שנת 2008 הגיש נאשם 3 בקשה להשקות 180 דונם על שמו (ר' עמ' 58 ש' 6-7).

ד. בהיתר להשקיה בקולחים (ת/25) רשום תחת שם המבקש- נאשמת 2 ונאשם 1 וכתובתם הינה אצל נאשם 3 שהיא גם כתובתה של נאשמת 4.

ב"כ הנאשמים חלק על טענות המאשימה וניסה לסתור כל ראיה שהובאה לעניין זה על ידה ואולם להוכחת טענותיו הסתפק הוא במילותיו בלבד מבלי להביא לכך אף לא ראיה אחת ודין טענות אלה להידחות.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 3837-09 מ.י. לשכת הבריאות המחוזית-ירושלים נ' מנסור ואח'

11. מהראיות שהובאו בפני ניתן ללמוד, כי העברת הבעלות נעשתה ביום 5.9.07, כ"ב אלול תשס"ז, כשבוע לפני ראש השנה תשס"ח, כיוון שבשנת תשס"ח חלה שנת השמיטה ומבחינה הלכתית נאשם 3 לא יכל להמשיך ולהחזיק באופן פורמאלי בנאשמת 4 ומסיבה זו בלבד. דברים אלו אף עולים מדבריו של נאשם 3 עצמו כאשר הופיע בפני ועדת השימוע והסביר את מערכת היחסים בין הנאשמים נוכח שנת השמיטה שחלה באותה השנה: כפי שהעידה טליה שוסברגר "אמר יפרח שבשל שנת השמיטה הוא משלם על הגידולים אבל בפועל הכל משווק תחת חברת הירקות בע"מ וחלק מר מנסור מגדל עבורו, הוא אמר אני כאילו שותף אך עבד רשום כבעלים של מאה אחוז מניות של חברת הירקות בע"מ..." (ר' עמ' 2-51 ש' 2-31).

מעיון במסמכים שהגיש ב"כ הנאשמים באשר להעברת הבעלות בנאשמת 4 (ר' 2/3) עולה, כי בקשת הרישום ברשם החברות בוצעה רק ביום 17.2.09, קרי לאחר שנת 2008 ורק לאחר שהנאשמים התייצבו לשימועים שנערכו להם בעניין נשוא כתב אישום זה. יתר על כן כעבור שבועיים מתאריך זה בוצעה בקשת רישום הפוכה, המשיבה את נאשמת 4 לידיו של נאשם 3. לאור המפורט לעיל שוכנעתי, כי אף אם מבחינה פורמאלית ובהתאם להלכה היהודית נאשם 3 לא היה בעליה של נאשמת 4 בעת ביצוע העבירות המפורטות בכתב האישום, הרי אין בכך לשנות לעניין הבעלות המהותית בפועל. הוכח מעבר לכל ספק, כי העברת הבעלות הייתה טכנית ופיקטיבית בלבד ולא מהותית ומשכך, אינה מעידה על הבעלות והפעילות בחברה הלכה למעשה. זאת ועוד, מעשיהם של הנאשמים בעיתוי הרישומים ברשם החברות מהווים אף חיזוק לעניין זה.

כאמור, נאשמים 1 ו-3 בחרו שלא להעיד לעניין זה וכך לא יכלו להפריך את ראיות המאשימה או להציג לבית המשפט הסבר חלופי לטענותיה. אני קובע, איפוא, כי המאשימה הוכיחה מעל לכל ספק, כי מדובר בהעברה פורמאלית לשנת השמיטה בלבד, אך בפועל נאשם 3 היה בעליה של נאשמת 4 והמשיך להיות מעורב בכל התקופה הרלוונטית בניהולה.

הגדרת השטח

11. בחלק הכללי של כתב האישום מתואר בפירוט השטח החקלאי בו גידלו הנאשמים את הגידולים החקלאיים ובו בוצעו העבירות המפורטות בכתב האישום. להוכחת הגדרת השטח העידה המאשימה את יהושע כרמלי אשר סימן על גבי מפת האזור את השטח המדובר. זולת התנגדות טכנית בדבר זהות מפה זו זהות מפה אחרת, שהייתה בתיק החקירה, לא הוצגו לעד זה שאלות נוספות ולא נטען כי סימון השטח אינו נכון. לעניין זה אף העיד הפקח ברק בדבר היכרותו ארוכת השנים עם השטח. הפקח ברק העיד כי הוא מזהה את השטח בשל נוכחותו בשטח זה פעמים רבות "בתקופה של העבירות המיוחסות אני הייתי פקח בשטח, והייתי בשטח זה עשרות פעמים" (ר' עמ' 7 ש' 18-19). עוד העיד כי

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 3837-09 מ.י. לשכת הבריאות המחוזית-ירושלים נ' מנסור ואח'

זיהה את השטח גם בעזרת מכשיר ניווט לווייני "אני מבהיר שאת נקודות הציון הוצאתי בעזרת מכשיר ניווט לווייני שמרחף בחלל ומזהה את נקודות הציון בשטח" (ר' עמ' 9 ש' 12-13). עוד העיד הפקח ברק כי במהלך השנים ביצע עשרות פעולות בשטח המדובר. מנגד, ב"כ הנאשמים לא הביא ראיות לעניין זה, לבד מהעלאת טענות טכניות בדבר חוסר זהות בין המפות שאינן תורמות לעניין הגדרת השטח. לא הובאה ולו ראיה אחת היכולה לסתור את ראיות המאשימה. בסיכומיו של ב"כ הנאשמים לא הועלו טענות כי יש טעות בזיהוי השטח במפה, או בנקודות ציון או כי זה אינו השטח אותו הנאשמים עיבדו. מעבר לכך, כפי שאפרט בהמשך הימנעותם של הנאשמים מהעיד מהווה חיזוק לראיות התביעה בדבר השטח הנטען. אשר על כן, אני קובע כי המאשימה הוכיחה והדבירה את השטח כדביעי.

השקית גידולים חקלאים ללא היתר

13. על פי כתב האישום, במהלך שנת 2008 גידלו הנאשמים ירקות אשר הושקו במי קולחים ללא היתר. המאשימה הביאה ראיות לכל רכיבי עבירה זו; גידול ירקות בשטח, השקיה בפועל ופעילות ללא היתר. אתייחס לכל אחד מהרכיבים הללו בנפרד;

א. גידול ירקות בשטח

הוכח קיומם של גידולים חקלאיים בשטח, כך לפי עדותו של הפקח ברק אשר העיד, כי ראה במהלך שנת 2008 את הנאשמים מגדלים בשטח ירקות ובהם פלפל, קישואים, דלעת, חציל וכרוב (ר' עמ' 11 ש' 23, עמ' 12 ש' 28, עמ' 15 ש' 28). ניתן ללמוד זאת גם מבקשת היתר ההשקיה בו נאמר כי ההיתר מבוקש להשקיית ירקות לשיווק טרי (ר' ת/25).

ב. השקיה בפועל בשטחים החקלאיים

רמי אוזינסקי העיד כי מי הקולחים שהופקו מהמתקן השלישוני שימשו אך ורק להשקיית השדות של הנאשמים (ר' עמ' 34 ש' 1-2). לפיכך, כאשר אוגר הנתונים (ר' ת/18) מראה כי המתקן הפיק מים שהוזרמו אל השדות, הרי שמי קולחים אלו הגיעו לשטחי הנאשמים. במהלך חקירתו הנגדית של רמי אוזינסקי התגלתה מחלוקת ביחס לכמות המים שהוזרמה בפועל מהמתקן, אולם על אף המחלוקת איני נדרש להחליט לעניין הכמות, שכן עצם העובדה כי הוזרמו מי קולחים להשקיית גידולי הירקות ללא היתר, גם אם מדובר בכמות קטנה, מהווה עבירה.

ספר השטח של ברק שחם (ת/7, ת/8, ת/10, ת/12) מעיד, כי בוצעה השקיה בחודשים ינואר, פברואר, מאי, יוני, יולי, נובמבר ודצמבר 2008 בעת שלא היה לנאשמים היתר כנדרש. גם סיכומי הביקורת שערך בשטח הפקח ברק מעידים, כי הייתה השקיה בשטחים של הנאשמים בחודש דצמבר לאחר שבוטל ההיתר של הנאשמים (ת/17 השקיה בשטח גידול כרוב).

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 3837-09 מ.י. לשכת הבריאות המחוזית-ירושלים נ' מנסור ואח'

חיזוק לכך ניתן למצוא בעדותה של טליה שוסברגר שהעידה, כי נאשם 3 אמר בשימוע שנערך לו בפניה, שהוא המשיך להשקות במי קולחים גם לאחר ביטול ההיתר (ר' עמ' 53 ש' 13-14). המאשימה הציגה חשבוניות לתשלום עבור שימוש במי הקולחים בהן מפורטת כמות המים שסופקה לנאשמים ת/1, ת/2 ו-ת/3 כראיה נוספת לעניין זה. אולם לא מצאתי לנכון להתייחס לראיה זו מכמה טעמים; הראשון - מדובר בחשבוניות ולא אישורי תשלום בפועל, לא מן הנמנע כי בחשבוניות יכול שנפלה טעות, אולם אין בכך להעיד כי הנאשמים שילמו חשבוניות אלו בפועל כפי שהעיד חשב הקיבוץ, מיטרני "חשבונית לא מעידה אף פעם על ביצוע תשלום" (ר' עמ' 70 ש' 16). השני - מיטרני, שבאמצעותו הוגשו החשבוניות העיד, כי לא טיפל בעצמו בהפקת חשבוניות אלו (ר' עמ' 66-68), אינו יודע כיצד מועברים בדיוק הנתונים ואינו בקיא בנושא התשלום עבור המים. על אף האמור, אין בכך כדי לפגוע בראיות האחרות שהובאו על ידי המאשימה לעניין זה.

בהתאם למפורט לעיל, המסקנה היחידה הינה כי קודם למתן ההיתר וגם לאחר ביטולו, כפי שיפורט בהמשך, השקו הנאשמים את הגידולים החקלאים בשטח ובכך קיימו את היסוד העובדתי של העבירה.

ג. פעילות ללא היתר

המאשימה עמדה בנטל הבאת הראיות בכל הקשור לפעילות הנאשמים ללא היתר השקיה במי קולחים:

א. היתר השקיה לשנת 2007 הסתיים ביום 31.12.07 (ת/24), ואילו בקשת היתר לשימוש בקולחים למטרות חקלאיות לשנת 2008 הוגשה רק ביום 25.5.08 (ת/25), ואושרה רק ביום 31.07.08 (ת/26).

ב. לאור חריגות באיכות הקולחים, בניגוד להיתר, נשלח לנאשמים מכתב התראה לפני ביטול היתר השקיה בקולחים (ת/27) ולבסוף, לאחר סירובה של לשכת הבריאות המחוזית בירושלים להרחיב את שטחי ההשקיה (ת/29), בוטל גם היתר ההשקיה בקולחים שכבר היה ברשות הנאשמים ביום 19.11.08 (ת/31).

לאור המפורט לעיל, במהלך למעלה משמונה חודשים בשנת 2008 הנאשמים השקו גידולים חקלאיים, ירקות, במי קולחים, ללא היתר בפועל ממשרד הבריאות, בניגוד לחוק. הן המאשימה והן ב"כ הנאשמים טענו מספר טענות נוספות לעניין זה אולם לא מצאתי לנכון להתייחס לכולן כיוון שהתמונה לדידי היא ברורה וחד משמעית. במהלך שנת 2008 הנאשמים פעלו רב רובה של השנה ללא היתר, בניגוד לאמור בחוק.

14. פקודת בריאות העם 1940, אוסרת בצורה מפורשת להשתמש במי שופכין הם מי קולחים, אלא רק בהינתן היתר:

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 3837-09 מ.י. לשכת הבריאות המחוזית-ירושלים נ' מנסור ואח'

"65א. שר הבריאות, בהתייעצות עם שר החקלאות, רשאי לקבוע כללים לטיהור מי השופכין המיועדים להשקיה או למטרה כלכלית אחרת; נקבעו כללים כאמור, לא ישתמש אדם במי-שופכין למטרה כאמור אלא בהיתר מאת שר הבריאות ובהתאם לתנאיו, ולא יינתן ההיתר אלא לאחר שהוכח, להנחת-דעתו של השר, שהמים טוהרו במידה מספקת כפי שנקבע באותם כללים."

בהתייחס להשקיה במי שופכין נאמר, כי על השקיית גידולים חקלאיים שלא מפורטים בתוספת לכללי בריאות העם (טיהור מי שופכין המיועדים להשקיה), התשמא-1981 נדרשת הסכמת המנהל בכתב ומראש:

"6.א) גידול שסוגו לא פורט בתוספת לא יושקה בקולחים אלא אם ניתנה למשתמש הסכמת המנהל בכתב ומראש..."

ג) המנהל לא יתן הסכמה כאמור בסעיף זה אלא אם שוכנע כי אין בהשקיה בקולחים כאמור כדי לפגוע בבריאות הציבור; בהסכמה יפרט המנהל את סוג הגידולים המאושר להשקיה בקולחים, את איכות הקולחים המאושרים, את שיטת ההשקיה וכיוצא באלה.

תוספת

סוגי גידולים המותרים להשקייה בקולחים

1. גידולים חקלאיים שאינם משמשים למאכל אדם, כגון כותנה, גידולי זרעים ומספוא יבש."

לאחר שפג היתר השקיה בקולחים שניתן לנאשמים בשנת 2007 (ביום 31.12.07), הנאשמים לא הגישו בקשה לקבל היתר חדש לשנת 2008 אלא רק ביום 25.5.08, וזאת לאחר פעילות של מספר חודשים ללא היתר. בקשתם זו אושרה רק ביום 31.7.08, כך שבפועל הנאשמים פעלו ללא היתר כנדרש בחוק עד למועד זה כשבעה חודשים במהלך שנת 2008. ביום 19.11.08 בוטל היתר ההשקיה בקולחים שקיבלו הנאשמים, מה שלא מנע מהם להמשיך בפעילותם חרף שלילת הרישיון ואי הסדרתו מחדש כפי שניתן אף ללמוד מ-ת/17 דו"ח דיגום בקטריאלי במתקן שלישוני צרעה ובשטחי ירקות המלווה בתמונות. מכאן, על אף שלנאשמים לא היה היתר, הם המשיכו להשקות את השטחים בהם גדלים ירקות.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 3837-09 מ.י. לשכת הבריאות המחוזית-ירושלים נ' מנסור ואח'

כפי שעמדה על כך ב"כ המאשימה בסיכומיה, לנאשמים לא עומד הספק אף לעניין היסוד הנפשי. בעת שהנאשמים השקו את השטחים בתחילת שנת 2008 טרם הגשת בקשת ההיתר, הם ידעו כי השקיית ירקות במי קולחים יכולה להיות רק לאחר קבלת ההיתר. מוצג ת/24, ההיתר שניתן לנאשמים לשנת 2007, מעיד על כך בצורה ברורה. אין זו השנה הראשונה בה הנאשמים כחקלאים משקים את שדותיהם במי קולחים. בקשת ההיתר אשר הגישו בשנת 2007 מעידה כי ידעו את החוק ואת הנדרש מהם במסגרתו. אכן, כטענת המאשימה, חתימתם על הבקשות והופעתם בפני ועדות השימועים מהווה ראיה מכרעת לידיעתם בדבר החובה להחזיק בהיתר לצורך השקיית ירקות בקולחים. אף קלה מכך הקביעה לעניין היסוד הנפשי לתקופה לאחר ביטול ההיתר, שכן הנאשמים ידעו שיש חובה לקבלת היתר, הוזהרו בנידון ועל אף האמור המשיכו בפעילותם בניגוד לאמור בחוק.

עוד יש להוסיף, כי על אף שהנאשמים לא הזרימו פיזית את המים לשטחים החקלאים הרי שפעולה זו נעשתה על פי בקשתם ועל דעתם בלבד. כך ניתן ללמוד מעדותו של רמי אוזינסקי "מערכת המים בנויה ככה שהם צריכים השקיה הם מתקשרים אלי אני הולך להפעיל" (ר' עמ' 32 ש' 21).

בנסיבות העניין ניתן לקבוע, גם בהיעדר עדותם של הנאשמים ובהיעדר פרשת ההגנה, כי ראיות המאשימה לא נסתרו כלל ועיקר. על כן אני מקבל את ראיות המאשימה במלואן לעניין זה. נוכח האמור, שוכנעתי, לאור המפורט כי הוכח שהנאשמים השקו במי קולחים ירקות שגידלו בשטחם וזאת ללא היתר כנדרש בחוק.

השקיית גידולים חקלאים בניגוד להיתר

15. חלקו השני של כתב האישום מתייחס לתקופה בין יום 31.7.08 לבין יום 19.11.08, כאשר הנאשמים פעלו עם היתר ומיוחסת להם עבירה של פעילות בניגוד לתנאיו של ההיתר. עיון מדוקדק בראיות המאשימה מעלה קיומה של עבירה של השקיה בניגוד להיתר. תנאי ההיתר מפורטים בהיתר עצמו ובנספח לו (ת/25 – ת/26) הוא כולל ריכוז החמצן במי קולחין, ביצוע ההשקייה רק בשטח המוגדר בהתאם לבקשה, הפרדה בין מערכות ההשקיה בקולחין למי שתייה וכו'. על פי מוצג ת/9 נלמד, כי בבדיקה ביום 29.7.08 נמצאה רמת חיידקי קולי צואתי כפולה מהמותר. כך גם מראה ת/12, כי בבדיקות בימים 3.11.08, 17.11.08 ו-18.11.08 נמצאה רמת כלור הקטנה מהרמה המינימלית הנדרשת לפי הנספח להיתר. כמו כן, נמצאה רמת עכירות גבוהה מהמותר.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 3837-09 מ.י. לשכת הבריאות המחוזית-ירושלים נ' מנסור ואח'

בנוסף, ת/15 מראה כי מערכת ההשקיה במים שלישוניים לא היתה מופרדת כנדרש וכתוצאה מכך עולה חשד שהגידולים הושקו במים באיכות שניונית בלבד. גם ת/20 מראה, כי בבדיקה נמצאות רמות חיידקים העולה על המותר בצורה קיצונית. על פי ת/27, במספר פעמים לא מבוטל, במהלך תקופת ההיתר, נמצא כי ההשקיה אינה מבוצעת כנדרש, זאת ניתן ללמוד מעדותו של העד ברק שחם והפירוט שהכין. כפי שעולה מהראיות, הנאשמים עודכנו באשר לתוצאות הבדיקות. נשלחו אל נאשם 1 מכתבים ביום 8.9.08 וביום 14.9.08 (ת/27 – ת/28) וכן הודעה על אי קבלת הבקשה להרחבת ההיתר כעולה מת/29.

למכתבים אלה היה מכותב גם נאשם 3, וניתן לקבוע מהעדויות שהובאו בפני כי הנאשמים ידעו על החריגות מהתנאים שבהיתר, מההזמנה לשימוע ומההודעה לביטול ההיתר שנשלחה ביום 19.11.08.

טענות הנאשמים שהועלו בשימוע שנערך להם ביום 17.9.08 בדבר המים המלוכלכים הגורמים לסתימת הטפטפות, מעידות על מודעותם לבעיות החמורות באיכות המים. הובהר בפני, כי הדיחוי במתן ההיתר מיום 21.7.08 מאי עמידת הנאשמים בתנאים הנדרשים ובכלל זה ליקויים במתקן ואיכות ירודה של הקולחין. היותם מודעים לכך, נובעת חובתם להקפיד על קיומם של תנאי ההיתר ולעקוב אחריהם. אני דוחה את טענות הנאשמים, אף כי לא העידו בפני, באשר ליכולתם לפקח ולשלוט על איכות מי הקולחין המתקבלים מהמתקן. הובהר, כי הנאשמים הם המגדלים, הם המבקשים את ההיתר ומכאן חובתם לפעול בהתאם להוראות החוק. בנסיבות אלה האחריות על המכלול, כפי שציינה זאת ב"כ המאשימה בסיכומיה, חלה על הגורם המגדל והמבקש את ההיתר. הנאשמים לקחו על עצמם לגדל גידולים חקלאיים שהושקו בקולחין ולשווק אותם לציבור והאחריות על טיבם מונחת על כתפיהם בלבד. משכך, על הנאשמים היה למצוא דרך פיקוח על ספק המים ולוודא איכותם ותקינותם בהתאם להיתר. נוכח האמור, שוכנעתי כי הנאשמים השקו גידולים חקלאיים בניגוד להיתר.

פרשת ההגנה ומשמעות שתיקת הנאשמים

16. כאמור, הנאשמים בחרו שלא לנהל פרשת ההגנה, נמנעו מלהעיד וגם לא ביקשו להעיד עדים אחרים מטעמים. סעיף 161 לחוק סדר הדין הפלילי, מקנה לנאשם זכות שלא להעיד במהלך משפטו. יחד עם זאת, נאשם הבוחר שלא למסור את גרסתו בפני בית המשפט יודע כי הוא חשוף לכך שייתכן שיעשה שימוש בשתיקתו.

סעיף 162(א) לחוק קובע, כי שתיקתו של הנאשם במהלך משפטו יכולה לשמש כחיזוק או סיוע לראיות התביעה "הימנעות הנאשם מהעיד עשויה לשמש חיזוק למשקל הראיות של התביעה וכן סיוע לראיות התביעה במקום שדרוש להן סיוע..." המשקל הראייתי האמור, המוקנה

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 3837-09 מ.י. לשכת הבריאות המחוזית-ירושלים נ' מנסור ואח'

לשתיקת הנאשם במשפטו, אמנם אינו יותר מאשר סיוע לראיות התביעה, אך משמעותו היא מתן "משקל ראייתי עצמאי המאפשר ל'שתיקה' בשלב זה של ההליכים להצטבר לראיות התביעה ולהשלים את החסר להן להכרעה לחובת הנאשם" (ר' י' קדמי, על הראיות, חלק שני (מהדורה משולבת ומעודכנת, תשס"ד-2009), בעמ' 825). אכן הנאשם השותק פועל במסגרת הדין, עם זאת כפי שפסק כב' הנשיא שמגר, "לבית המשפט נתונה הרשות לפרש התנהגותו לפי התרשמותו והבנתו" (ע"פ 1497/92, 1655, 2235, 2289 מדינת ישראל נ' צוברי ואח', פ"ד מז (4) 177, 203).

משקלה הראייתי של הימנעות הנאשם מהעיד, אינו אחיד וקבוע מראש ומסור לשיקול דעתו של בית המשפט בהתאם לנסיבות המקרה כפי שעולה מלשון הוראות סעיף 162(א) לחוק. במקרה דנן, על עובדותיו ונסיבותיו המיוחדות של המקרה, יש ליתן לשתיקת הנאשמים משקל ראייתי בשל מספר טעמים מצטברים כדלקמן:

א. טענת הנאשמים העולה מתשובתם לכתב האישום, כי על אף שבוצעה השקיה של שטחים חקלאים, השקיה זו אינה מחויבת היתר, היא טענת הגנה מובהקת המחייבת שמיעת עדות הנאשמים לגביה. גם לאחר שהמאשימה התייחסה בראיותיה לסוגיה זו ובמסגרת ראיותיה הגישה בקשה של הנאשמים עצמם לקבלת היתר להשקיית ירקות בשטחיהם החקלאים. עובדה זו מעידה כאלף עדים, שהנאשמים עצמם חשבו באותה עת כי לפעילותם דרוש היתר, ובכל זאת בחרו לא להעיד. לפיכך, משנמנעו הנאשמים להעיד אין מנוס מהמסקנה כי אף לגישתם, כעולה מתשובתם לכתב האישום, פעילותם החקלאית הייתה דרושה היתר. בנסיבות אלו, כאשר ראיות המאשימה מצביעות כי לנאשמים הייתה חובה לקבל היתר לשם השקיית שטחי הירקות, אין די לטעון בסיכומים כי המאשימה לא הרימה את נטל הראיה לעניין זה. מתבקש בבחינת מובן מאליו, כי הנאשמים או מי מטעמם יעידו על כך שבמקרה הנדון לא היה צורך בהיתר.

ב. טענה אחרת של הנאשמים העולה מתשובתם לכתב האישום, היא כי העבירות המיוחסות להם לא בוצעו בשטחים אשר צוינו בכתב האישום. עדי המאשימה שהעידו במסגרת פרשת התביעה, התייחסו לנקודה זו, וציינו כי השטחים המפורטים בכתב האישום הינם שטחים השייכים לנאשמים בהם הם מגדלים ירקות. הפקח ברק התייחס לכך ואמר כי הוא יודע זאת בשל היכרותו את השטח, פגש בו את הנאשמים פעמים רבות, וכן בדק את הנתונים במכשיר לווייני.

במקרה דנן, הנאשמים בחרו להתייחס לנקודה זו באופן טכני בלבד, שלא תרם מאומה לדיון. הנאשמים הגישו חוות דעת מומחה המראה כי שתי המפות שהוצגו בפני בית המשפט אינן מאותו מקור וכן כי לא ניתן לקבוע כי שתי המפות הן העתק ומקור האחת של השנייה. אולם ראיה יחידה זו שבחרו הנאשמים להגיש לבית המשפט בהסכמה אינה משנה מאומה

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 3837-09 מ.י. לשכת הבריאות המחוזית-ירושלים נ' מנסור ואח'

באופן מהותי לעניין השטחים שלגביהם נטען כי הנאשמים לא קיבלו היתר. גם במקרה הנדון, טענות הנאשמים עולות מתוך סיכומיו של בא כוחם, כאשר את דבריהם של הנאשמים עצמם לעניין זה לא זכה בית המשפט לשמוע.

נאשם 3 טען כי אינו בעל תפקיד רלוונטי לאישום, כיוון שאינו בעליה של נאשמת 4 ועל כן אינו אחראי בדין על המיוחס לו בכתב האישום. טענה זו הועלתה בעת סיכומיו של ב"כ הנאשמים שטען, כי נאשם 3 הוא אדם דתי ועל כן ברי שאינו יכול להיות בעלים של נאשמת 4 במהלך שנת השמיטה. מנגד, המאשימה לא פסחה על הוכחת טענותיה לעניין זה, ותמכה עמדתה בדברי העדים שפירטו כיצד נאשם 3 היה מעורב בניהולה של נאשמת 4. חיזוק לכך ניתן למצוא בעצם התייצבותו של נאשם 3 בפני ועדת שימוע של משרד הבריאות לעניין הליקויים.

גם לעניין זה נאשם 3 בחר שלא להעיד ובכך לא איפשר לבית המשפט לבדוק את אמיתותן של טענותיו. טענות לא מבוססות אלה של נאשם 3 נותרו חסרות משמעות וריקות מתוכן אל מול ראיות מפורטות ומבוססות של המאשימה.

17. בהקשר לכך, ראוי להביא את דברי כב' השופטת דבורה ברלינר, במקרה אחר בו שישה נאשמים בחרו לא להעיד. למותר לציין, המקרה אינו דומה לענייננו אך הגיונם של הדברים בפרשה זו רלוונטיים מאוד אף במקרה שלנו, והמסקנה המתבקשת היא אותה מסקנה, כי הרציונל העומד ביסודו של סעיף 162 לחסד"פ צריך לבוא גם במקרה דנן לכלל מיצוי:

"הרושם, מעיון בחומר הרב הוא, כי ההחלטה לשתוק נועדה, בין היתר, כדי

להותיר שאלות בלתי פתורות, חוסר סגירת קצוות, והעלאת טענות עובדתיות

בסיכומים, שלא ניתנה האפשרות לבדוק את אמיתותן עד הסוף...

אין בכך כמובן כדי להקל, ולו במעט, את הנטל המוטל על התביעה הצריכה

להוכיח את העבירות המיוחסות למערערים מעבר לספק סביר.

אבל יש בכך כדי לחזק את המסקנה כי הרציונל העומד מאחורי סעיף 162

לחסד"פ צריך לבוא במקרה הנוכחי לכלל מיצוי." (ע"פ (ת"א) 71565/00 לוין

ואח' נ' מ"י).

דברים אלה יפים לענייננו ואין מה להוסיף על כך.

סיכומו של דבר

18. המאשימה פרשה בפני בית המשפט יריעה רחבה של ראיות, כמפורט לעיל. במהלך כל פרשת התביעה העידו בפני שמונה עדי תביעה. מצאתי כי עדי התביעה ככלל היו מהימנים ועדותם מקובלת עלי ולא מצאתי כל סיבה שלא לקבלן. במיוחד הדברים אמורים

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 3837-09 מ.י. לשכת הבריאות המחוזית-ירושלים נ' מנסור ואח'

נוכח היות העדים עובדי לשכת משרד הבריאות המחוזית או מטעמה, אשר הינם אנשי מקצוע המסורים לעבודתם ועושים מלאכתם נאמנה. עדויותיהם של עדי התביעה משתלבות ותומכות האחת בשנייה באופן היוצר תמונה ברורה לעניין אחריותם של הנאשמים למיחוס להם בכתב האישום.

על אף הראיות המוצדקות של המאשימה שהתייחסו לכל חלק וחלק בכתב האישום, בחרו הנאשמים להשתמש בזכות השתיקה ולהימנע מלהעיד, תוך שב"כ מעלה בסיכומיו טענות שונות לפיהן לא הוכחו עובדות כתב האישום, טענות שנותרו ללא כל ביסוס שהוא.

היעדר עדויות וראיות מטעמם של הנאשמים, למעט הצגת חוות דעת לעניין אי זהות המפות, שלא תרמה לדיון כהוא זה, הותירה את ראיות התביעה ללא משקל שכנגד. אף יותר מכך, כפי שפורט לעיל, יש בכך משום חיזוק לראיות המאשימה.

טענות ב"כ הנאשמים שפורטו בסיכומים לעניין אופן התנהלות לשכת הבריאות המחוזית בעת הבדיקות בשטח, אי עדכון החקלאים בחריגות, בעיתיות התנאים המפורטים בהיתר וחוסר יכולתם של הנאשמים לעמוד בהם ועוד, גם אם יש בהן ממש, בית המשפט סבור כי אין זה המקום הראוי לדון בהן ומכל מקום אין בהן כדי לכרסם בראיות המאשימה.

ב"כ הנאשמים העלה טענות רבות ומפורטות בסיכומיו ואין ספק כי לא נשארה אבן שלא הפך בה בטיעונו. עם זאת, אין בטיעונו אלה כדי לעורר אף ספק סביר באשר לראיות המאשימה בהתייחס לאמור בכתב האישום. יש לזכור כי בית המשפט נדרש למהותם של הדברים וכי תפקידו לברר את אמיתות העובדות המפורטות בכתב האישום. עוד נדרש בית המשפט, במסגרת עשייתו, לדאגה לשלום הציבור ולשמירה על שלטון החוק. יפים כאן דבריו של בית המשפט העליון שנאמרו עוד בראשית דרכו:

"הלכה שהפכה לאבן פינה וקבועה ביסוד כל הליך פלילי היא כי אל לעוסקים

במלאכת הקודש של בירור עבירה פלילית לעשות בהליך הפלילי כבמשחק

"אשקוקי" בו כל פגם שנפל לכאורה אצל צד אחד, יהפוך את הקערה על פיה

לטובת הצד שכנגד" [ע"פ 1/48 סילבסטר נ' מ"י]. והדברים מדברים בעד עצמם.

אשר על כן, שוכנעתי כי המאשימה הניחה בפניי תשתית ראייתית מספקת, מעל לכל ספק סביר, להוכחת אשמתם של הנאשמים.

לפיכך אני מרשיע אותם בעבירות המיחוסות להם בכתב האישום.

ניתנה היום, ג' בטבת תשע"ג, 16 בדצמבר 2012, במעמד ב"כ המאשימה עוה"ד חגית זוננפלד-

אלוראי ויובל קידר, הנאשמים וב"כ עו"ד גיל דרור.

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 3837-09 מ.י. לשכת הבריאות המחוזית-ירושלים נ' מנסור ואח'

יצחק שמעוני, שופט בכיר